

met: Gerard Wezenberg, Dorp in het Groen van BOKD, telefoon 0592-315121, Francis Schennink, Stichting Steunpunt Biologische Boomteelt, telefoon 0343-531945 of Cultura Alfred Vijn, Biologisch dynamische Boomkwekerij Drenthe, telefoon 0521-381551.

Voor inlichtingen over het programma in de dorpen:

Echten: Annie Brandsma, tel. 0528-251273.

Klatering: Ina Wolters, tel. 0593-525698.

Gasselternijveenschemond:

Tom Bloeming, tel. 0599-653331.

G. Wezenberg werkt voor de Brede Overleggroep Kleine Dorpen in Drenthe (BOKD) en F. Schennink voor de Stichting Steunpunt Biologische Boomteelt.

REACTIES OP HET ARTIKEL 'BEHEER VAN VOSSEN'

Naar aanleiding van het artikel in het Vakblad Natuurbeheer 2-2000 'Beheer van vossen: schipperen tussen koesteren en bestrijden' van E.J. Al, zijn twee schriftelijke reacties ontvangen. Zoals bekend is de plaats van de vos in de natuur omstreden en daarmee onderwerp van - langdurige en veelal emotionele - discussie. De heer Al geeft hieronder zijn reactie op de ingezonden brieven. Met betrekking tot de relatie vos - grondbroeders wijst de redactie overigens nog graag op de brochure 'Weidevogels en predatie', die Landschapsbeheer Nederland te Utrecht vorig jaar maart heeft uitgegeven. Tegen administratie- en verzendkosten ad f 4,00 aan te vragen bij genoemde instelling, tel. 030 - 2345010 of Postbus 12048, 3501 AA Utrecht. Deze brochure geeft een goed overzicht van het onderwerp en hoe er in de praktijk mee kan worden omgegaan.

De redactie

59

GEACHTE REDACTIE,

Met verontwaardiging heb ik het artikel over vossenbeheer van E.J. Al gelezen. Het beschrijvende deel bevat verschillende niet-onderbouwde, onlogische en halve waarheden. Daarnaast is het fragmentarisch en lijkt het een aan elkaar geplakt artikel waarbij onzorgvuldig met tijd en plaats van verschillende ontwikkelingen en feiten wordt omgegaan.

De reden van verontwaardiging en vooral zorg zijn echter door de auteur voorgestelde maatregelen om ongewenste predatie-effecten tegen te gaan in combinatie met het feit dat hij werkzaam is bij het IKC Natuurbeheer. Het is werkelijk onzinnig om schrikdraad te gaan plaatsen om broedkolonies, terwijl we juist bezig zijn zoveel mogelijk de onnatuurlijke barrières op te heffen voor onze fauna. Het verwijderen van kleine landschapselementen om broedkolonies is al een even onnatuurlijke maatregel die indruist tegen het beleid van verbeterende verbindingzones en behoud van kleine landschapselementen. Verder moet ik er niet aan denken om iedere week de natuurgebieden om een broedkolonie te verontnemen met honden om het minder aantrekkelijk te maken voor de vos. De vele negatieve bijeffecten van deze maatregelen zullen de voordelen waarschijnlijk

verre overtreffen. Daarbij moeten we bedenken dat genoemde maatregelen zich allemaal in beschermde natuurgebieden zouden moeten afspelen. Ook over het stoppen van bijvoeren van wilde zwijnen blijkt de auteur ergens iets te hebben opgevangen zonder zich te vergewissen van de feiten. Er mag niet meer met dierlijk afval worden bijgevoerd en het veel gebruikte maïs wordt niet wezenlijk door de vos gegeten. Daarnaast is de enige plek waar zwijnen in Nederland voorkomen de Veluwe en dat is nu net niet de regio waar genoemde bedreigde niet (meer) voorkomen en de vos weinig schade aanricht. Het hoog opzetten van de waterstand in de broedtijd zal waarschijnlijk meer nesten doen verdrinken dan dat het aan verminderde predatie zal beschermen. Het creëren van broedeilanden zou voor een beperkt aantal vogelsoorten nog wel werken, maar een dergelijk postzegelbeschermbeleid moet toch voornamelijk gezien worden als een uiting van een al verloren slag. Laten we dan gewoon naar de diertuin gaan.

In Nederland zijn we met veel inspanning en geld bezig om een zo natuurlijk mogelijk ecologisch systeem terug te krijgen, beseffende dat een echt stukje oernatuur hier niet meer te verwezenlijken is. Laten we op die weg doorgaan en ons hier en daar noodzakelijk men

Foto: G. Wezenberg.

selijk ingrijpen zo natuurlijk mogelijk houden. Dat een jager of iemand van kritisch faunabeheer, die wellicht andere belangen voor ogen hebben, daar andere meningen over hebben, is op zichzelf niet zorgwekkend. Dat het IKC Natuurbeheer zo schrijft baart mij, als natuurbeheerder (waar vossen zonder aantoonbare schade niet bejaagd worden) echter wel grote zorgen. Het Vakblad Natuurbeheer is een gemakkelijk te lezen en derhalve voor een breed publiek toegankelijk vakblad. Dit mag de redactie niet doen verleiden tot het plaatsen van onzorgvuldig en ondeskundig geschreven artikelen.

Met vriendelijke groeten,
M.C.C.M. Hulshof, Oud-Maarsseveen

60

GEACHTE REDACTIE,

Het komt mij voor dat de schrijver van het opstel over vossenbeheer, al of niet in opdracht van de werkgever, zich heeft laten leiden door het principe: weinig geven en veel nemen. Anders uitgedrukt: hij geeft toe dat de vos een

'kwelgeest' is en dat de vos bijvoorbeeld de korhoenderpopulatie in Nederland vrijwel heeft uitgeroeid, maar anderzijds verzekert de scribe de goegemeente dat het allemaal verschrikkelijk meevalt, terwijl hij elders toch weer constateert dat 'broedkolonies van vogelsoorten in de duinen of moerasgebieden zeer kwetsbaar blijken als de vos eenmaal verschijnt'. Dit lijkt verdacht veel op een zwalkend beleid, met als enige doelstelling: 'laten we in 's hemelsnaam zorgen dat er niet meer op de klassieke manier op vossen wordt gejaagd, hoeveel schade en ellende zij ook veroorzaken'. Mij is het een raadsel dat verenigingen zoals Vogelbescherming, die toch pretenderen het beste met welke vogel dan ook voor te hebben, liever hun beschermelingen door een explosief toegenomen vossenstand laten decimeren, dan gewoon toe te geven dat tot voor een jaar of dertig, veertig een beperkte vossenstand de ideale toestand was.

Het betoog van E.J. Al bevat een groot aantal statements, om er een paar te noemen:

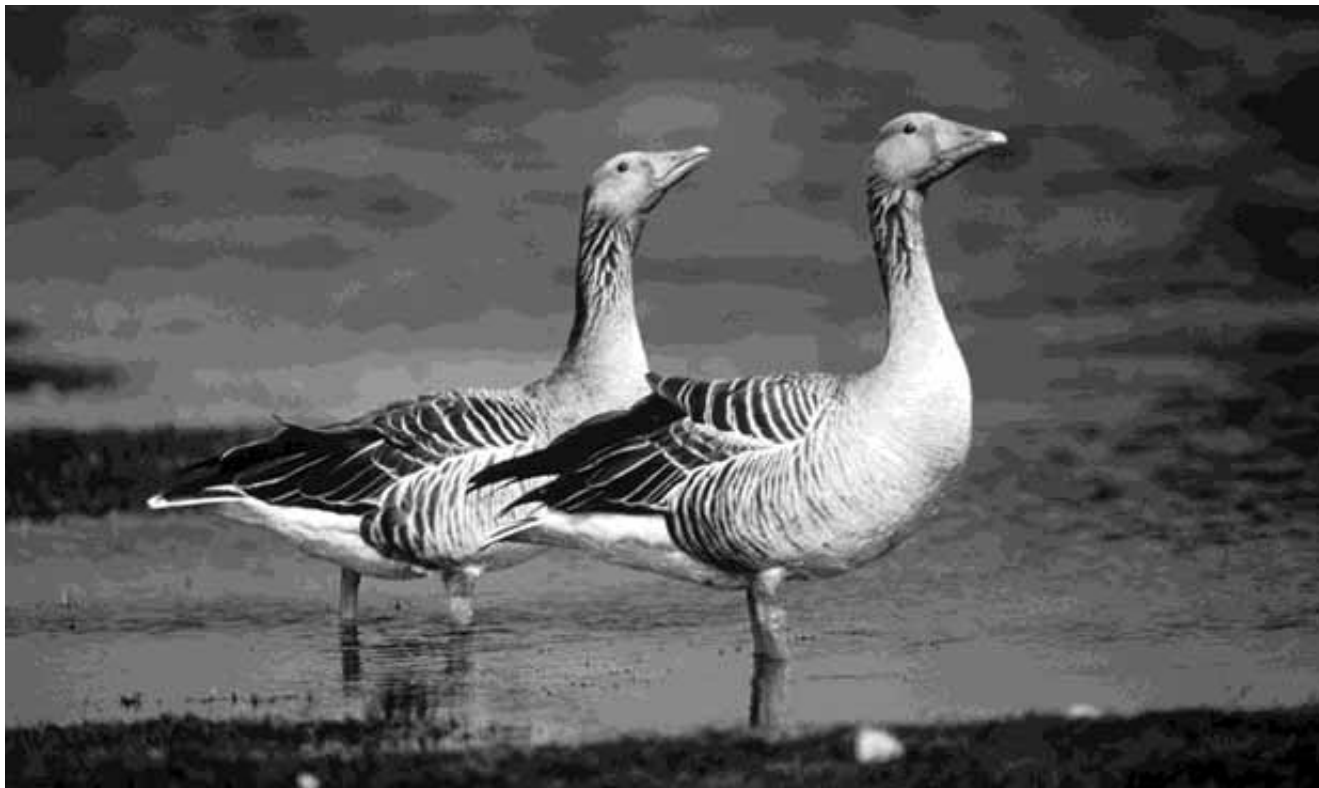
- 'De pluimveehouder zal dus moeten

zorgen voor vosdichte omheiningen'. Waarom? Dit is de schuldvraag omkeren. Niet de pluimveehouder is nalatig, maar de overheden die een ongebreidelde vossenstand propagieren.

- 'Huidige wetenschappelijke inzichten geven voor droge natuurgebieden aan dat vossen niet de werkelijke oorzaken zijn van het verdwijnen van diersoorten maar dat ze wel de nekslag kunnen geven'. De Romeinen noemden een dergelijke gedachtecronkel al een contradictio in terminis. Is hij dat dan nu niet meer, omdat bepaalde belangen à tort et à travers moeten worden gedreven?
- 'De vossenbestrijding (in Nederland) heeft er in het verleden toe geleid dat Nederland ook ten opzichte van de ons omringende landen een lage vossenstand kent. De permanente bestrijding van vossen blijkt echter, net zo min als de bestrijding van muskusratten, een duurzame oplossing'. Hoe hebben wij het nu? Is dit bewuste wartaal of kunnen de moderne natuurbeheerders niet meer op hun vingers natellen?

Foto: Hans Dekker

Bodembroeders zoals grauwe ganzen hadden plaatselijk last van vossenpredatie, maar wisten over het algemeen wel elders veilige nestplaatsen te vinden. Foto: J&P Wegner/Foto Natura

In het artikel van Al worden bewijsvoeringen gehanteerd zoals: 'Als conclusie geldt daarom....', 'onderzoek heeft aangetoond dat....', 'er is geen verband gevonden tussen etc....', dat niet de vos de reden van achteruitgaan van de prooidierpopulaties is, begint langzamerhand duidelijk te worden.' Dit laatste is niet alleen aanvechtbaar maar een aperte onwaarheid. Als de bewijsvoeringen van Al zouden worden gebruikt in een wetenschappelijk medisch tijdschrift, zou er ongetwijfeld een veto van de redactie op volgen, evenals bijvoorbeeld in een gezaghebbend natuurwetenschappelijk tijdschrift als The National Geographic Magazine.

Helaas is het in ons vanouds gezond verstand-minnend en nuchter landje gebruik geworden om dubieuze principes boven de realiteit te stellen en deze realiteit met alle mogelijke oneigenlijke redeneringen en ongeoorloofde middelen te verdoezelen. Cicero verzuchtte het reeds: 'Quo usque tandem, Catilina?' (Hoe lang nog, Catilina?)

Met de meeste hoogachting,
W.J. Huygen, Tienhoven.

REACTIE VAN E.J. AL OP DE INGEZONDEN BRIEVEN

Publicaties over de vos maken meestal veel emoties los. Dat dateert al uit de middeleeuwen toen 'Van den vos Rijnaerde' werd geschreven naar het voorbeeld van de Griekse dichter Esopus 600 jaar voor Christus. Niets nieuws dus? Misschien toch wel. Voor het eerst in de geschiedenis wordt de vos, althans in Nederland, in bescherming genomen. In de nieuwe Flora en Faunawet genieten immers in principe alle planten- en diersoorten bescherming, de vos niet uitgezonderd. Wel maken we nog een uitzondering voor plaagorganismen en voor een paar soorten ten behoeve van de jacht. De concurrenten van de jagers, zoals de vos, de havik en de marter, genieten echter bescherming. Het achterliggende beleid van de overheid is gericht op een zo groot mogelijke natuurlijkheid enerzijds en het behoud van de rijkdom aan soorten anderzijds. Om dit te bereiken volgt de overheid twee sporen. Allereerst probeert zij grote aaneengesloten natuurgebieden te realiseren waar over het algemeen de grootste natuurlijkheid mogelijk is. Daarnaast

richt zij zich op het behoud van kwetsbare planten- en diersoorten die (ook) buiten de grote natuurgebieden in Nederland voorkomen.

In de grote aaneengesloten natuurgebieden is er volgens de huidige wetenschappelijke inzichten geen sprake van dat vossen soorten uitroeien. Een ecologische regel is dat de predator van zijn prooi afhankelijk is en niet andersom. Dat geldt natuurlijk ook voor de vos. Dat neemt niet weg dat er soms confrontaties zijn. Door de vos zijn de lepelaars uit het Naardermeer verdwenen. Maar het is de lepelaars landelijk gezien nog nooit zo goed gegaan, nadat ze op de Waddeneilanden nieuwe kolonies hebben gesticht.

Door het verdwijnen en minder geschikt worden van belangrijke deelbiotopen naast grote natuurterreinen (hooilanden naast hoogvenen en akkers en jonge dennen naast heidevelden) gaat het slecht met het Korhoen. Ook de natuurterreinen zelf zijn niet meer in optimale conditie. In zo'n situatie kan de vos of de havik toevallig het laatste korhoen opeten. Het beleid is erop gericht dat vóór het zover komt, het korhoen wordt beschermd, ook tegen

predatoren. Maar in de eerste plaats dient het biotoop weer te worden hersteld, zowel in kwaliteit als in oppervlakte.

De heer Huygen beschouwt het als een contradictio in terminis dat de vos niet de werkelijke oorzaak is van het verdwijnen van het korhoen, terwijl hij wel het laatste exemplaar zou kunnen verschalken. In zijn visie vormt de vos hier dus de oorzaak voor het verdwijnen van het korhoen. Ik vraag me af wie in deze denklijn de schuld krijgt van het uitsterven van de otter in Nederland, de automobilist die immers de laatste dood reed?

62 Lastiger wordt het wanneer buiten de grote aaneengesloten natuurgebieden (de postzegeltjes van de heer Hulshof) boeren en vrijwilligers weidevogels beschermen en de vos, de kraai, de torenvalk, de wezel, de hermelijn, de bunzing, de meeuw en de rat op hun weg vinden. Raar eigenlijk: waarom moeten grutto's op ontwaterd grasland broeden? Ze hebben liever vochtig hooiland en nog liever misschien de oorspronkelijke venen. Mensen kunnen problemen krijgen als ze de natuur naar hun hand willen zetten. Ze willen graag veel weidevogels in agrarisch, ontwaterd en intensief bewerkt landschap. Daarmee is het geschikt gemaakt voor vossen. Het is er toegankelijker geworden, vossen kunnen er holen graven en dekking vinden.

De heer Huygen verwijt de overheid dat zij een ongebreidelde vossenstand propageert. Wat hij precies bedoelt en waar hij dit op baseert is mij niet geheel duidelijk. Als hij meent dat zich onverantwoorde populatiedichtheden van vossen gaan ontwikkelen als de jacht gestopt wordt, vraag ik mij af waar de voedselbron is die deze populatiegroei mogelijk maakt.

Waarschijnlijk heeft de jacht de kolonisatie door de vos beperkt of geremd. Zo heeft de jacht bijgedragen aan het geschikt houden van deze gebieden voor grondbroeders. Toch is door diverse factoren de vos ook hier de laatste jaren in aantal toegenomen, ondanks de jacht.

Overigens wordt het stapelvoedsel van de vos gevormd door muizen, weidevogels en hun eieren worden pas verkozen als er weinig muizen zijn.

Het plaatsen van schrikdraad, het verstoren van vossenholten en het weghalen van begroeiing zijn maatregelen die beheerders alleen in uitzonderlijke gevallen moeten overwegen.

Bijvoorbeeld in situaties waarbij het verdwijnen van een broedvogelsoort uit Nederland dreigt als er geen effectieve beschermende maatregelen worden getroffen. Van de voorgestelde maatregelen heeft onderzoek aangetoond dat ze een goed alternatief vormen voor bejagen van de predatoren. Het past niet in het romantische natuurbeeld dat vele media ons dagelijks aanbieden. Het is wel een verklaarbare ontwikkeling in een land waar de natuur steeds meer afhankelijk is gemaakt van de technologische mogelijkheden van de landinrichters. De weerzin van de heer Hulshof is goed te begrijpen. In uitzonderlijke omstandigheden zullen de genoemde maatregelen evenwel soelaas kunnen bieden. Men moet niet vergeten dat bejagen van de vos in broedgebieden ook grote nadelen kent. Wanneer een vergunning voor het bestrijden van predatoren bij Gedeputeerde Staten wordt aangevraagd zal het in alle gevallen om tijdelijke maatregelen moeten gaan. Bestrijding is immers geen duurzame oplossing.

E.J. Al